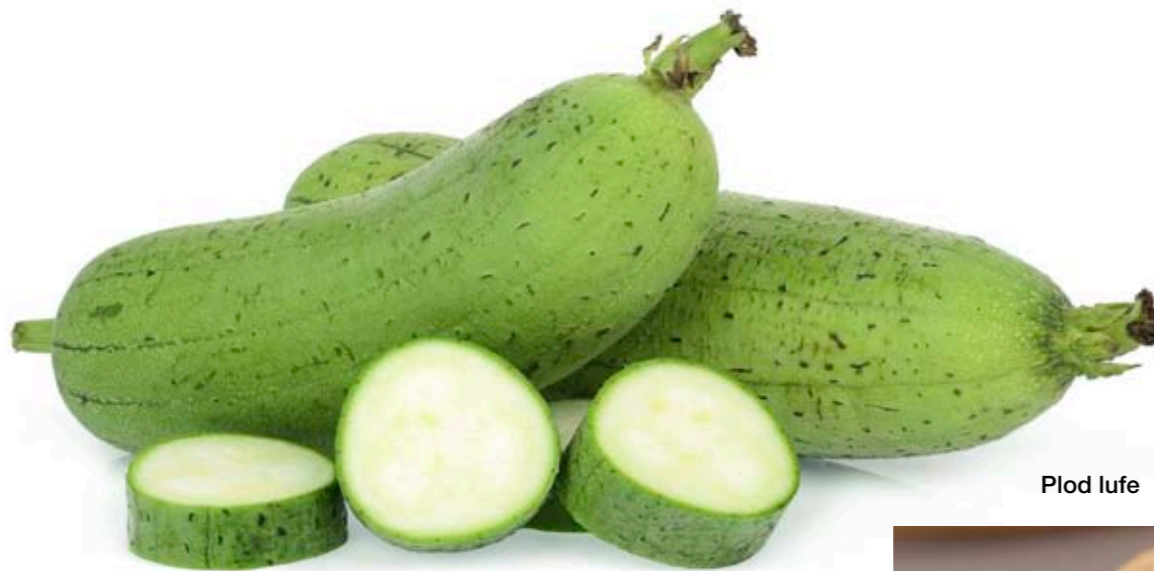

HASKAP JAGODA ponuja prvi sadež z balkonskega vrta

Plod lufe

LUFA

Lufa (*Luffa cylindrica*) je vsestransko uporabna buča. Zanja je značilno, da ko dozori, postne spužvasta. Izhaja iz tropskih in subtropskih delov Afrike ter Azije, kjer je priljubljena v kulinariki. V domovini jo gojijo kot vinsko trto. Mladi plodovi so podobni kumaram in se uporabljajo v kulinariki, medtem ko iz zrelih plodov izdelujejo gobice za prhanje, uporabljajo pa jih tudi pri izdelavi pohištva in za gradnjo hiš.

Lufo v njeni domovini uporabljajo za zdravljenje in blaženje marsikaterih bolezni, med njimi tudi astme, bolezni kože in vranice, revmatizma, bolečin v hrbtu, zavira notranje krvavitve, bolečine v prsih, hemoroide, blaži izkašljevanje ... Tonik iz plodov se uporablja za zdravljenje kuge, sifilisa, tumorjev, bronhitisa in gobavosti. Z oljem iz semen pa zdravijo grižo, gobavost, vodenico, kronični bronhitis in vsa pljučna obolenja ter mrzlico in zlatenico. V Sloveniji jo uporabljamo predvsem v cvetličarske namene ali za ekološke krpice.

Posušena lufa - gobica za umivanje

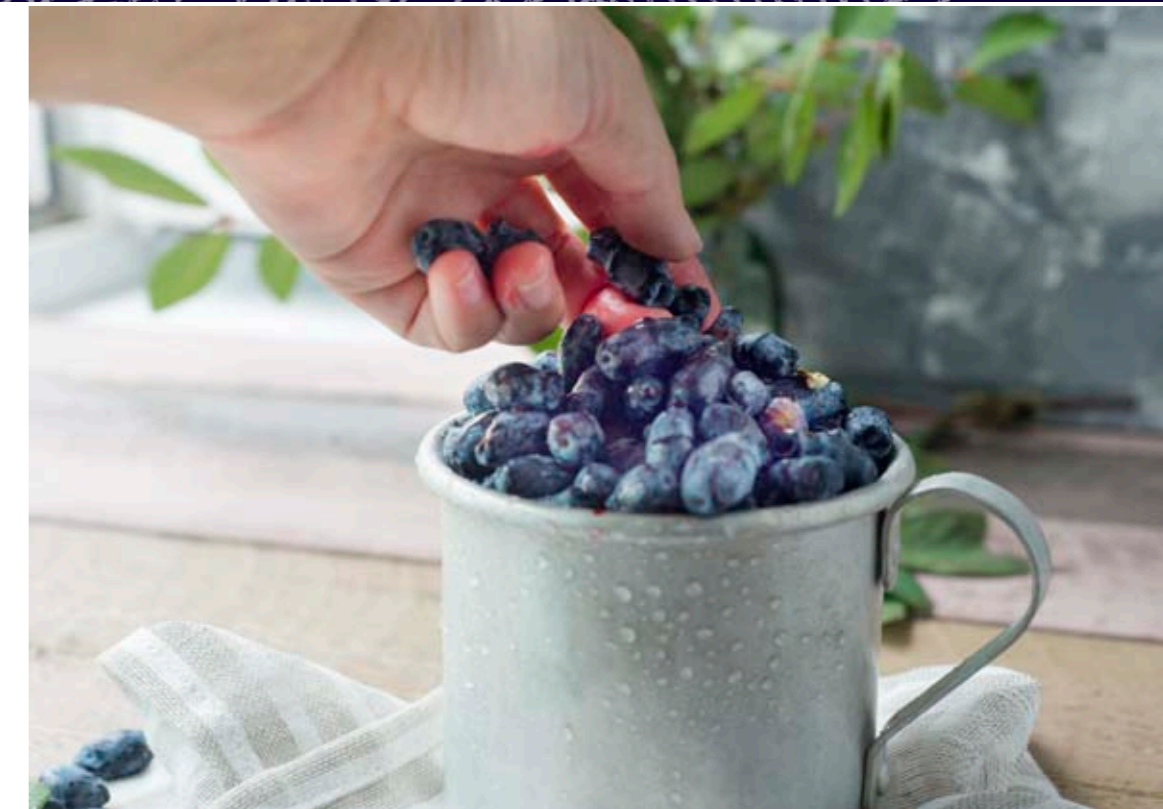

Lufa v vrtu

Skomine po sladkih sadežih z domačega balkona, terase ali vrta so vedno večje in zagotovo se nestrpnost sprašujete, katera rastlina bi bila taka, da bi rodila kar se da kmalu. Odgovor ponuja haskap jagoda ali užitno modro kosteničje. Njene okusne plodove bomo lahko trgali že v naju in juniju, tako pa bo v povprečju zorila kar tri tedne pred prvimi jagodami. Poleg nje predstavljamo še nekaj zgodnjih sort, ki bodo potolažile našo nestrpnost.

Besedilo: Davor Špehar, Zeleni svet
Fotografije: Davor Špehar, Dreamstime

Cvetenje
haskap jagode
v mesecu
marchu.

Plodove z nizkih grmov haskap jagode na balkonu ali terasi obiramo že v maju in juniju. Dejansko je to prvo sadje z domačega balkona ali terase. Plodovi so dvojne jagode, ki so temno modre barve, z značilno sivkasto voščeno prevleko – poprhom. Zaradi ugodne vitaminske in mineralne sestave jih imenujejo tudi jagode večne mladosti. Vsebujejo veliko provitamina A, vitaminov B, C, antocijanov, flavonoidov in antioksidantov. Bogate so z minerali, kot so kalij, natrij, kalcij, magnezij, fosfor. Plodovi vsebujejo antikancerogene sestavine, delujejo protialergijsko in protibakterijsko, blagodejno vplivajo na želodec, jetra, kožo in varujejo pred srčnimi obolenji. Njihov okus spominja na borovnice,

Ob sajenju poskrbimo za boljše zadrževanje vlage.

Priporočene nizke sorte haskap jagode za balkone in terase

Sorta	Čas zorenja	Okus ploda	Posebnosti
SINICZKA	maj-junij	sladko-kislega okusa, aromatična	dobra opráševalka drugih sort
NIMFA	maj-junij	sladko-kislega okusa, aromatična	Zelo okusni plodovi
MORENA	maj-junij	sladko-kislega okusa, aromatična	obilen pridelek, okusni, bolj sladki plodovi

Plodovi sorte Morena se skrivajo pod listi

čepprav niso v sorodu z nobeno vrsto borovnic. Napačno je tudi poimenovanje sibirski borovnica ali majski jagoda. Njeno pravilno poimenovanje je jagoda haskap ali užito modro kosteniče.

Na balkone in terase sadimo nizke sorte, ki so sladko-kislega okusa

Sorte haskap jagode se razlikujejo po višini grma, in sicer od 0,5 do 2 metra. Že na prvi pogled ugotovimo, da imajo haskap jagode zelo različno obliko rasti. Nizke sorte lahko gojimo tudi na balkonu ali terasi. Tako nam ne zasedejo preveč prostora.

Predlagamo, da jih posadite v večje posode ali korita. Za boljši pridelek in opráševanje je treba saditi skupaj vsaj dve različni sorti. Najboljše se bodo počutile v trojčku.

Nekatere sorte rastejo bolj poleglo, druge bolj pokončno. Značilnost vsake sorte so tudi kakovost, velikost in okus plodov, jagode so različne debeline. Priporočamo, da izbirate med sortami, ki imajo debelejši plodove, ki niso grenki. Če se na vašem balkonu, terasi ali vrtu »pasejo« tudi otroci ali vnuki, je najbolje, da izberete malce bolj sladke sorte, na splošno pa lahko rečemo, da je okus v povprečju sladko-kisel. Plo-

dovi so najbolj primerni za svežo porabo. Če izberete pravo sorto, vas bo rastlina nagradila z debelimi jagodami sladko-kislega okusa.

Kako globoko sadimo haskap jagodo?

Triletni sadike haskap jagod presajamo obvezno do 5 cm globlje, da se bolje vrtnejo in nato poženejo močnejše poganjke iz zemlje, kar je tudi cilj gojenja. A pozor! Pregloboko sajenje je lahko velikokrat usodno, saj sadike zastanejo v rasti ali propadejo. Zemlja se bo po sajenju tudi nekoliko posedla. Sadike pred sajenjem namočimo v vedro vode, da je koreninska gruda dobro omočena že pred sajenjem. Za zalivanje poskrbimo tudi po sajenju. Vsekakor z zalivanjem ne pretiravamo v zgodnjepomladanskem času in jeseni.

Poskrbite, da rastline poleti ne bodo žejne

Če jagode rastejo v posodah, je treba biti še toliko pazljivejši, da imajo ves čas dovolj vode. Da bi zmanjšali porabo vode v poletnem času in si olajšali pogosto zalivanje, priporočamo, da v zemljo ob sajenju primeste 25 odstotkov zelenih kock, ki so povsem naravnega izvora. Tako bodo rastline v zasaditvi bolj varne pred izsuševanjem. Zeleni kocke namreč vežejo veliko količino vode in zmanjšajo potrebo po zalivanju do polovice. Tako boste lahko ob koncu tedna brez skrbi odšli tudi na dvodnevni izlet ... Če boste rastline pred odhodom primer- no zalili in imajo dovolj veliko posodo, vas bodo, ko se vrnete domov, še vedno čakale v polni kondiciji.

Drugače pa si je dobro zapomniti, da je rastline v loncih v poletnem času priporočljivo zalivati praktično vsak dan, le če smo jim dodali pripomočke za zadrževanje vlage, lahko zalivamo vsak drugi ali tretji dan. Seveda pa je vse odvisno od vremena in izpostavljenosti posode soncu. Zaradi ugodnega delovanja pripomočkov za zadrževanje vlage se bolje razraščata tudi koreninski sistem, kar ugodno vpliva na rast in razvoj rastline. Na tak način zagotovimo boljše rast in zagotovimo večji pridelek okusnih jagod. Rastline so tudi lepše na pogled.

Kadar je poleti huda suša ali pripeka, priporočamo še, da na loncih in koritih uporabite tudi zastirko. V sodobnem vrtnarstvu je mogoče urediti celo pravi namakalni sistem, ki je namenjen zalivanju sobnih in balkonskih rastlin. V Sloveniji je ta način zalivanja na voljo že nekaj časa in ga izvajajo različna podjetja v vrtnarski branži. Tako s posebnimi sistemi poskrbimo za zalivanje in smo v poletnem času brez skrbi

za naše rastline na balkonih, terasi in vrtu.

Po sajenju priporočamo rez šibkih poganjkov

Po sajenju je treba sadikam haskap jagode izrezati vse kratke in šibke poganjke, ki so večinoma v spodnjem delu rastline. Šibke poganjke v celoti izrežemo in pustimo le od tri do pet najmočnejših. Način razraščanja je zelo odvisen od sorte, zato je to pravilo splošno in ne velja za vsako sorto. Cilj je vzgojiti rastline z močnimi poganjki, ki bodo dajale dovolj visok in kakovosten pridelek.

Haskap jagoda je zelo vzdržljiva rastlina

Haskap jagoda ali užito modro kosteniče je popolnoma prezimna vrsta, ki vzdrži ekstremno nizke temperature (do minus 45 °C) in jo tudi čez zimo pustimo na balkonu ali terasi. Rada ima organsko zastirko nad območjem korenin (tudi v loncu, koritu) in namakanje v sušnem obdobju. Za gnojenje uporabimo sadjarska gnojila ali gnojila za jagodičje v priporočenih odmerkih. Prvič gnojimo marca, drugi odmerek pa dodamo po obiranju. V času cvetenja vzdržijo cvetovi do minus 10 °C. Vrsta ni samooplodna. Sadimo več različnih sort, da se medsebojno oprášijo. Uspeva v navadni vrtni zemlji, zato ni treba pripravljati kislega rastišča kakor pri ameriških borovnicah. Rada ima odcedna in vlažna tla. Zbitih ilovnatih tal s stoječo vodo ne prenese. Priporočamo sajenje triletnih sadik, ki za pokušino rodijo tekoče leto.

Sorte imajo različne okuse in jagode različne debeline.